

7 septembrie, ora 22.30

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

CONCERTELE DE LA MIEZUL NOPTII

Ateneul Român

CORUL NAȚIONAL DE CAMERĂ „MADRIGAL – MARIN CONSTANTIN”

ANNA UNGUREANU dirijoare

Monteverdi *Cantate Domino*

Palestrina *Missa Brevis*

Kyrie / Gloria / Credo / Sanctus / Benedictus / Agnus Dei

IONUȚ POPESCU tenor

Hassler *Cantate Domino*

Pauză (15 minute)

Cezar Flăcări și roți (fragmente)

DENIS MAXIM tenor

SILVIU RUSU bas

EMANUEL PECINGINĂ percuție

Ramirez *Misa Criolla*

Kyrie / Gloria / Credo / Sanctus / Agnus Dei / Gloria

NACHO GUZMÁN, NICOLÁS GUZMÁN voice

NACHO GUZMÁN chitară

RADU VÂLCU charango

ABEL CORBAN pian/clavecin

ZOLI TÓTH, BOGDAN POP percuție

Geniu italian la confluența dintre Renaștere și Baroc, **Claudio Monteverdi (1567-1643)** este în mod unanim considerat primul autor de operă din istoria muzicii europene (prin *L'Orfeo*, din 1607). Madrigalele sale de o excepțională expresivitate, reunite în nouă volume, reprezintă o culme a artei polifoniei vocale a Renașterii. Artistul a avut, de asemenea, contribuții semnificative la dezvoltarea formei și a limbajului melodico-armonic în termenii Barocului timpuriu, prin accentul pus pe monodia acompaniată și pe elementele de basso continuo.

Motetul ***Cantate Domino***, din 1620, a rezultat dintr-o adaptare liberă a textului *Psalmului 96*, un imn de slavă care celebrează victoria lui Dumnezeu asupra dușmanilor poporului evreu. Monteverdi a ales să se concentreze asupra imaginilor poetice făcând referire explicită la cântul de slavă către Dumnezeu și la instrumentele realizării acestuia.

Considerat cel mai reprezentativ compozitor din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, **Giovanni Pierluigi da Palestrina (cca. 1525-1594)** marchează în muzica europeană apogeul unui mileniu de evoluție în creația catolică liturgică. Pornind de la cântul gregorian, eminent vocal, de o melodicitate lină, lipsită de orice tensiuni, potrivită meditației și rugăciunii, Palestrina reprezintă succesul unor secole de căutări ale exprimării polifonice, o sinteză însemnând claritate, simplitate, un stil a cărui obiectivitate de construcție e pe măsura celui bachian.

Missa Brevis, publicată pentru prima oară în 1570, este pe deplin relevantă pentru stilul palestrinian. În ciuda titlului (brevis însemnând, în latină, scurt, concis), lucrarea are o durată specifică miselor la patru voci ale compozitorului. De-a lungul celor șase secțiuni (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei 1 și 2*), specifică Misei este frecventa schimbare de tempo, procedeu obișnuit al lui Palestrina, derivând din urmărirea fidelă a semnificației și prozodiei textului sacru.

Program

Figură de referință a culturii muzicale europene în perioada de trecere dinspre Renașterea târzie către Barocul timpuriu, **Hans Leo Hassler (1564-1612)** s-a dovedit unul dintre primii artiști care au adus inovațiile Școlii Venețiene, cu care a avut contact direct, la nord de Alpi. El a reușit astfel o sinteză între prima practică (vechea și rafinată tradiție polifonică) și elemente italiene noi precum stilul concertato și libertatea expresiei emoționale specific italiene, creând prima și cea mai importantă dezvoltare a Barocului în afara Italiei.

Cantate Domino desemnează trei lucrări în creația sa, pentru 4, 5 și, respectiv, 12 voci. Cea de față, la 4 voci, a fost publicată în 1601, la Augsburg, în colecția *Sacri concentus*. Motetul poartă amprenta vigoriei scriiturii lui Hassler, evidentă în predilecția pentru verticalitatea acordică. Textul, în latină, este cel al *Psalmului 96*.

Exponent al avangardei în componistica românească și precursor al postmodernismului, **Corneliu Cezar (1937-1997)** se plasează printre compozitorii de referință de la noi, afirmați după 1960. Suita corală **Flăcări și roți** a apărut în 1977, fiind dedicată dirijorului Marin Constantin și Corului „Madrigal”. Claritatea expresivă, factura clasică a limbajului tonal-modal, începutul ce trimite fără dubii la cântul ortodox bizantin sunt argumente că lucrarea reflectă cu finețe profilul ansamblului căruia îi este dedicată.

Cele 15 părți pot fi cântate ca atare, integral, în ordinea propusă de compozitor, sau parțial. De altfel, în această din urmă formă, ca suită-rondo, *Flăcări și roți* a și intrat în repertoriul curent al Corului „Madrigal”. Capodoperă a muzicii corale românești, suita *Flăcări și roți* reprezintă un exemplu de discurs muzical ce servește eficient și armonios textele poetice alese. Corneliu Cezar a avut și meritul de a asocia versuri semnate de Federico Garcia Lorca, Rabindranath Tagore, Heinz Kahlau, Omar Khayyam, Walt Whitman sau Marin Sorescu într-o armonie ce dă impresia unui text unitar, a unui singur poem.

Marca inconfundabilă a compozitorului argentinian **Ariel Ramírez (1921-2010)** a fost mereu pasiunea lui pentru muzica tradițională sud-americană. Fascinat de sonoritățile populațiilor indigene, gaucho sau creole, Ramírez a găsit în acestea inspirația pentru propria creație. A cules personal folclorul din zona Anzilor și a studiat domeniul muzicilor tradiționale la Academia de Muzică din Viena și Institutul de Cultură Hispanică din Madrid.

Misa Criolla, din 1964, rămâne cea mai cunoscută compoziție a sa, la notorietatea lucrării contribuind interpreți ca José Carreras și Plácido Domingo. Exotică, luxuriantă, spontană și captivantă prin profilul melodic memorabil, *Misa Criolla* a apărut ca urmare a Conciliului Vatican II, care a autorizat folosirea limbilor locale în cadrul serviciilor religioase catolice. Astfel, Ramírez a apelat la o traducere în spaniolă a textului consacrat, în latină. Ineditul sonorității limbii este însă sporit de spectacolul de ritmuri, armonii și instrumente tradiționale sud-americane, de genuri muzicale specifice care dau identitate fiecărei mișcări (vidala-baguala în *Kyrie*, carnavalito și yaraví în *Gloria*, chacerera trunca în *Credo*, carnaval cochabambino în *Sanctus*, în vreme ce secțiunea *Agnus Dei* poartă semnătura zonei de sud a pampasului argentinian).

Ștefan Costache

Înființat în anul 1963 de către legendarul muzician și dirijor Marin Constantin (1925–2011), **Corul Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin”** a devenit un reper al vieții muzicale și diplomației culturale naționale și internaționale. Este definit prin sonoritatea sa specifică, tehnica non-vibrato-lui, amplasamentul stereofonic în scenă și costumele impunătoare. Repertoriul său cuprinde lucrări renaștentiste, muzică preclasică și clasică, romantică, muzică bizantină și lucrări din creația contemporană românească și

universală. Prezența scenică și componența ansamblului au fost în permanență rafinate, astfel încât performanța sa a ajuns să fie comparată de critici cu „o vioară Stradivarius în mâna lui Paganini”. În noiembrie 2016, Corul Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin” a fost recunoscut oficial ca Ambasador al Libertății, Speranței și Păcii, primind premiul „Jean Nussbaum and Eleanor Roosevelt” la Palatul Națiunilor Unite din Geneva, în cadrul Summit-ului Global de Religie, Pace și Securitate. Pe 1 martie 2023, la Palatul Parlamentului, Senatul României a inaugurat oficial „Galeriile Madrigal – Marin Constantin”, un spațiu dedicat, care găzduiește evenimente culturale și expoziții temporare și permanente ale ansamblului.

Din anul 2011, Corul Madrigal derulează Programul Național „Cantus Mundi”, cel mai mare program de integrare socială prin muzică a copiilor din România, inițiat de maestrul Ion Marin, care reunește în prezent peste 1.800 de coruri și peste 63.000 de copii din țară și diaspora.

În prezent, acesta este recunoscut la nivel național și se află în subordinea Ministerului Culturii. Directorul de onoare al ansamblului este dirijorul Ion Marin și, din anul 2014, managementul instituției este coordonat de Emil Pantelimon. Dirijorul principal al ansamblului este Anna Ungureanu, iar dirijorul secund este Cezar Verlan.

După 6 decenii de activitate neîntreruptă, Corul Madrigal își continuă parcursul său de excelență în muzică și diplomație prin cultură, fiind un simbol al constanței și relevanței artistice.

Dirijoare

Din anul 2014, **Anna Ungureau** este dirijorul principal al Corului Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin” și Directorul Artistic al Programului Național „Cantus Mundi”. Specializată sub coordonarea maestrului Marin Constantin și a dirijorului Ion Marin, Anna Ungureanu a dirijat Corul Madrigal în sute de concerte, susținute în întreaga lume.

Pe lângă impresionanta sa carieră de dirijor coral, ea este și un formator care inspiră generațiile viitoare de dirijori de cor din România, susținând periodic cursuri la nivel național. Experiența profesională obținută în preajma fondatorului Corului Madrigal, care i-a fost mentor timp de 9 ani, o recomandă ca discipol și continuator al legendarului muzician.

După 12 ani de studiu al viorii, Anna Ungureanu a absolvit Universitatea de Muzică din București, cu o licență în Pedagogie muzicală și Dirijat coral, un master în Stilistică dirijorală și un Doctorat în muzică, cu lucrarea *Sistemul educațional muzical al lui Zoltan Kodaly în contextul european modern*, coordonată de Prof. Univ. Dr. Liliana Rădulescu.

Între anii 2002 și 2013, Anna Ungureanu a fost artist liric și dirijor în cadrul Corului Madrigal.

În anul 2007 a primit Premiul special al Fundației Noel Minet Europa Cantat, în cadrul Concursului Internațional pentru tineri dirijori, din Budapesta, urmat de alte premii și distincții, iar în 2013 a fost decorată de Președintele României cu Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler, cat. D - Arta Spectacolului.

În luna iulie 2022, Anna Ungureanu a primit Premiul de excelență în muzică „Marin Constantin”, iar în luna octombrie a fost aleasă reprezentanta României în World Choir Council, organismul de conducere al organizației mondiale corale INTERKULTUR.

Anna Ungureanu este membră în mai multe jurii internaționale, precum cele ale Competiției Internaționale de Compoziție Corală „My First Fifty Years”, de la Parma și Concursului Coral Internațional „Vox Lucensis”, de la Lucca, Italia.

Soliști

Născuți în orașul Córdoba (Argentina), frații **Nicolás și Nacho Guzmán** au format duo-ul „La Huella” în 1999, cu un repertoriu folcloric argentinian, dar și compoziții noi ale lui Nacho Guzmán. Duo-ul a participat la multe festivaluri de muzică tradițională din Argentina și a realizat cinci producții discografice. În anul 2014, după 15 ani de concerte, duo-ul și-a încheiat activitatea cu interpretarea *Misei Criolla* de Ariel Ramirez în orașul natal al muzicienilor. Din anul 2011 Nacho Guzmán s-a dedicat unei cariere de tenor, studiind în Italia și în Spania (canto clasic). În prezent locuiește la Barcelona, apărând în diverse producții de operă în Europa, iar Nicolás locuiește în continuare în Córdoba și colaborează cu diverse ansambluri artistice, în sfera muzicii tradiționale argentinienne.

Radu Vâlcu a studiat chitara clasică cu maestrul Joaquin Clerch la „Robert Schumann” Hochschule Düsseldorf și a absolvit Masterul la Universitatea Națională de Muzică București, chitară clasică. Este unul dintre cei mai apreciați și premiați chitariști ai noii generații. A susținut concerte în USA, Germania, Grecia, Turcia și Austria și a obținut peste 50 de premii naționale și internaționale. În anul 2018 a format proiectul cameral de jazz „Radu Valcu Quartet”, alături de care a susținut peste 40 de concerte în România, iar în 2021 a lansat primul album, intitulat „Daydream”.

Originar din Bacău, **Abel Corban** este considerat discipol al pianistului Viniciu Moroianu, la clasa căruia a absolvit studiile de Licență și Masterat din cadrul Universității Naționale de Muzică București. Rezultatele deosebite și activitatea bogată scenică îl recomandă ca fiind unul dintre cei mai valoroși tineri pianiști ai generației sale. Este câștigător a numeroase premii la concursuri naționale și internaționale, fiind singurul pianist român care a câștigat premiul Bela Bartok la „Liszt/Bartok International Piano Competition” – Sofia, precum și Concursul „Tribut al Valorilor Culturale Românești” organizat de Fundația „Sergiu Celibidache.” Din 2018, colaborează constant în proiectele Corului Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin”.

Zoli Tóth este unul dintre cei mai apreciați artiști români, cu peste 1300 de apariții scenice, care depășește mereu limitele și aduce continuu concepte noi de spectacol. În cei aproape 30 de ani de carieră a susținut concerte în Singapore, Germania, Ungaria, Spania, Norvegia, Suedia, Bulgaria, Polonia, Ucraina, Belgia, Italia, Moldova, Turcia, Grecia, Malta, Franța, Emiratele Arabe Unite și România. Din anul 2018 Zoli TOTH este coordonatorul ansamblurilor de percuție din cadrul programului de integrare socială prin muzică „Cantus Mundi”.

De asemenea, este membru în cadrul formației „Young Beats - Cantus Mundi”, alături de care concertează, atât în România, cât și în străinătate.